

Wzorce okresowego opuszczania i ponownego zajmowania stanowiska Majów w Zaculeu w Gwatemali (150-1550 n.e.)

Streszczenie popularnonaukowe

Kontakt różnych kultur bardzo często wiąże się ze zderzeniem odmiennych światopoglądów. Różnice religijne są prawdopodobnie jednym z najistotniejszych problemów społecznych, z którymi wiele społeczeństw musiało się uporać podczas ekspansji mocarstw kolonialnych. W przypadku obu Ameryk ekspansja imperium hiszpańskiego wiązała się z narzuceniem rdzennym społecznościom chrześcijaństwa, a tym samym obaleniem ich dotychczasowych wierzeń. Podczas hiszpańskiego podboju Meksyku i Ameryki Środkowej w XVI wieku wiele starożytnych, przedkolonialnych ośrodków ceremonialnych zostało przymusowo porzuconych przez rdzenną ludność lub intencjonalnie zniszczonych przez Hiszpanów w celu stłumienia rodzimej religii. W ten sposób Hiszpanie dążyli do ostatecznego nawrócenia rdzennej ludności na katolicyzm. Niniejszy projekt badawczy w oparciu o dowody archeologiczne oraz dane historyczne ma na celu sprawdzenie jak przebiegało porzucanie ważnych prekolumbijskich ośrodków rytualnych w XVI wieku. Przykładem takiego rdzennego ośrodka ceremonialnego było Zaculeu – miasto Majów położone w zachodniej części Gwatemali. Analizując proces opuszczania i ponownego zasiedlania tak ważnego stanowiska w przeciągu kolejnych dekad po hiszpańskim podboju, projekt ma na celu sprawdzenie hipotezy czy Majowie, po przybyciu Hiszpanów i narzuceniu przez nich chrześcijaństwa, wciąż budowali i odbudowywali przedkolonialną architekturę religijną według tradycyjnych wzorców. Proponowany projekt będzie odpowiadał na następujące pytania: 1) jakie są archeologiczne ślady czasowego opuszczania i ponownego zajęcia Zaculeu oraz jakie są ślady ostatecznego opuszczenia tego miasta? 2) czy podczas opuszczania i ponownego zajmowania miasta budowano obronne obiekty takie jak palisady lub niskie barykady? 3) czy struktury, które wcześniej pełniły funkcje sakralne, były wykorzystywane do celów mieszkalnych podczas ponownego zajmowania miasta we wczesnym okresie kolonialnym?

W celu sprawdzenia czy rdzenni mieszkańcy Zaculeu podczas ponownego zajęcia miasta w pierwszych dekadach okresu kolonialnego tworzyli konstrukcje architektoniczne, zostaną przeprowadzone nieinwazyjne badania georadarowe – GPR (z ang. ground penetrating radar). Jest to geofizyczna metoda, dzięki której możliwe będzie zlokalizowanie kamiennych platform i fundamentów znajdujących się pod powierzchnią ziemi. GPR za pomocą fal elektromagnetycznych penetruje powierzchnię ziemi, aby stworzyć obraz z widocznymi anomaliami. W oparciu o wyniki uzyskane dzięki tej metodzie, archeolodzy przeprowadzą prace wykopaliskowe w wybranych miejscach, które mogą dać obiecujące rezultaty w kontekście potwierdzenia i udokumentowania ukrytej pod ziemią architektury ujawnionej przez georadar. Oczekuje się, że zostaną odkryte pozostałości niskich budowli o funkcjach obronnych, a także dowody wstrzymanych projektów budowlanych. Wcześniejsze badania archeologiczne w Zaculeu przeprowadzone w latach 40. XX wieku, ujawniły kilka niedokończonych konstrukcji, które zostały wstrzymane najprawdopodobniej na skutek przybycia Hiszpanów. Zaculeu jest idealnym stanowiskiem archeologicznym do przeanalizowania wzorców związanych z porzucaniem i ponownym zajmowaniem miast przez Majów podczas trwania konkwisty. Szczegółowa relacja napisana przez hiszpańskiego konkwistadora, skrupulatnie opisująca oblężenie i upadek tego miasta w 1525 r., przetrwała do dziś i stanowi unikatowe świadectwo hiszpańskiej inwazji na wyżyny Majów. Istnieją również wczesnokolonialne dokumenty archiwalne, które wskazują, że po podboju hiszpańskim, Zaculeu zostało ponownie zajęte. Proponowany projekt stanowi nowatorskie podejście do poszukiwania odpowiedzi na konkretne pytania dotyczące archeologii i historii ważnego stanowiska archeologicznego na wyżynach Majów. Podsumowując, proponowane badania w Zaculeu uzupełnią dotychczasowe prace archeologiczne prowadzone w innych częściach obszaru zajmowanego niegdyś przez Majów, które koncentrowały się na zrozumieniu procesów zachodzących w trakcie okresu przejściowego między czasami prekolumbijskimi a ustanowieniem hiszpańskich rządów kolonialnych. Ponadto, dzięki analizie stanowiska archeologicznego ze stosunkowo bogatą bazą danych historycznych jako studium przypadku, wyniki uzyskane podczas niniejszego projektu dostarczą nowych informacji dla studiów zajmujących się opuszczaniem i ponownym zajmowaniem miast przez starożytne społeczności.